Utlåtande FrUU 4/2024 rd─ B 2/2024 rd

Framtidsutskottet

Regeringens årsberättelse 2023

Till revisionsutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens årsberättelse 2023 (B 2/2024 rd): Ärendet har remitterats till framtidsutskottet för utlåtande till revisionsutskottet. Tidsfrist: 20.9.2024.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Framtidsutskottet har behandlat de uttalanden som framgår av bilaga 3 till regeringens årsberättelse för 2023 (B 2/2024 rd) och som riksdagen på förslag av framtidsutskottet har godkänt den 17 november 2021 (SRR 3/2018 rd — RSk 37/2018 rd) och den 27 februari 2023 (SRR 3/2022 rd — RSk 82/2020 rd) samt statsrådets åtgärder som baserar sig på riskdagens uttalanden och ställningstaganden.

Framtidsbetänkande

Riksdagen godkände den 27 februari 2023 framtidsutskottets framtidsbetänkande (SRR 16/2022 rd — RSk 82/2022 rd). Betänkandet innehöll 10 uttalanden:

Riksdagen förutsätter att statsrådet vidtar följande åtgärder:

1. Utveckla ett framsynsarbete som stöder beslutsfattandet, beslutsfattarnas framtidsfärdigheter, gränssnitten i framtidsredogörelsen till statsrådets övriga framsynsverksamhet samt bedömningen av lagstiftningens framtidsverkningar så att kommande generationer och rättvisan mellan generationerna bättre kan beaktas i lagstiftningen.
2. Utarbeta framtidsredogörelsen i två delar även i fortsättningen så att åtminstone den första delen av redogörelsen förenas med ministeriernas gemensamma och kontinuerliga prognostisering. För att säkerställa att framsynen är tillförlitlig och för att öka beslutsfattarnas framtidsfärdigheter ska den första delen utarbetas som tjänsteuppdrag utan politisk styrning på ett kunskapsbaserat och inkluderande sätt så att den ger en delad förståelse för förändringsfaktorer och osäkerhetsfaktorer i omvärlden samt scenarier för alternativa utvecklingsförlopp. I den andra delen av framtidsredogörelsen kan regeringen dra upp politiska riktlinjer och lyfta fram de viktigaste framtidsfrågorna till fortsatt behandling.

3. Utvärdera utfallet av de förändringsfaktorer, osäkerhetsfaktorer och scenarier som presenteras i den första delen av framtidsredogörelsen i omvärldsanalysen i följande framtidsredogörelse.
4. Anlita en av statsrådets kansli koordinerad framsynslots för att utnyttja och vidareutveckla den nu avgivna framtidsredogörelsen i samarbete med till exempel Sitra.
5. Stärka det samhälleliga förtroendet, toleransen, framtidstron, demokratin och ägarskapet i fråga om den gemensamma framtiden genom att utveckla framtidsredogörelsens dialog och kommunikation så att det förs en öppen diskussion om de stora framtidsfrågor som identifierats i framtidsredogörelsen och som sträcker sig över flera valperioder och som engagerar civilsamhällets aktörer på bred front både när redogörelserna bereds och när de blivit klara.
6. Utveckla tillvägagångssätten för barn och unga under 18 år att ta ställning till framtidsfrågor och vara aktiva aktörer i det finländska beslutsfattandet och i byggandet av en gemensam hållbar framtid.
7. Utveckla metoder för att bättre involvera äldre i byggandet av en gemensam hållbar framtid som aktiva aktörer, till exempel i samarbete med den tredje sektorn och med olika medborgarpaneler.
8. Utveckla beslutsfattarnas framtidsfärdigheter till exempel i enlighet med OECD:s förslag till Finland samt öka en aktiv framtidsstyrning, framtidsfostran och framtidsläskunnighet som stöder en personlig relation till framtiden i skolornas läroplaner.
9. Revidera den sektorsövergripande ledningen av informations- och teknologipolitiken och den fenomenbaserade politiska koherensen så att man säkerställer att den nya teknikens möjligheter utnyttjas för att öka arbetsproduktiviteten, främja den gröna omställningen och en hållbar tillväxt som den möjliggör samt utveckla människoorienterade teknologitjänster, såsom stödintelligens.
10. Förebygga hälsoproblem och upprätthålla befolkningens fysiska och mentala funktionsförmåga och kulturella hållbarhet i barnfamiljernas vardag, de ungas psykiska hälsa och goda levnadsvanor för alla åldrar, såsom genom välfärdsinvesteringar och samhällsplanering som stöder motion och hobbyer och genom att se till att fostran och utbildning i sin helhet från småbarnspedagogik till högskoleutbildning är i sin ordning och att varje elev under den grundläggande utbildningen uppnår tillräckliga grundläggande färdigheter. För uppföljning och utvärdering av hur hållbar välfärd och välfärdsekonomi framskrider behövs också tillförlitliga kvantitativa och kvalitativa indikatorer för de kommande valperioderna.

Framtidsutskottet lämnar sina uttalanden i framtidsbetänkandet (SRR 16/2022 rd — RSk 82/2022 rd) i kraft. Uttalandena styr implementeringen av den föregående framtidsredogörelsen och beredningen av nästa framtidsbetänkande.

Betänkande om Agenda 2030

Riksdagen godkände i plenum den 17 november 2021 framtidsutskottets betänkande om Agenda 2030 *SRR 3/2020 rd—RSk 37/2021 rd*. Betänkandet innehåller 14 uttalanden:

Riksdagen förutsätter att statsrådet
1. framöver i redogörelsen om Agenda 2030 ger en mer detaljerad beskrivning av hur Finlands övriga politik för hållbar utveckling är kopplat till åtgärdsprogrammet Agenda 2030;

säkerställer att det arbete som utförs i olika kommissioner, paneler, råd, rundabordssamtal samt forsknings- och arbetsgrupper inom ramen för åtgärdsprogrammet Agenda 2030 bildar en synergistisk helhet och beaktas genuint; säkerställer de resurser som krävs för samordning, utförande och utvärdering av det sektorsövergripande och tvärsektoriella arbetet i anslutning till åtgärdsprogrammet Agenda 2030 vid statsrådets kansli och vid ministerierna samt även i fråga om andra centrala intressentgrupper, såsom kommissionen för hållbar utveckling, utvecklingspolitiska kommissionen, vetenskapliga paneler och medborgarråd,

2. i politiken för hållbar utveckling betonar i synnerhet avkortningen av Finlands ekologiska skuld samt åtgärder som löser problemen med det strukturella underskottet i de offentliga finanserna, ökningen av den offentliga skulden, den försvagade försörjningskvoten samt problem i anknytning till den regionala koncentrationen och differentieringen av befolkningen, inklusive problem med ensamhet, psykiska problem och problem med bristande rörlighet,

3. stärker kommunernas och de offentliga upphandlingarnas roll som drivkraft för genomförandet av hållbar utveckling och förbättrar kopplingen mellan statsrådets kanslis arbete för hållbar utveckling och finansministeriets kommunpolitiska arbete,

4. främjar en fenomenbaserad strategi i politiken för hållbar utveckling; identifierar och beaktar det ömsesidiga beroendet mellan målen och åtgärderna i åtgärdsprogrammet Agenda 2030 och de tekniska lösningar och de samverkande, korsvisa och externa effekter som anknyter till dem; utvecklar sättet att mäta och rapportera de gränsöverskridande konsekvenserna av den finländska konsumtionen; strävar efter att främja den övergripande hållbarheten i åtgärdsprogrammet Agenda 2030; utvecklar indikatorer som konkretiserar och utvärderar målen och åtgärderna och som gör det möjligt att på lång sikt följa hur hållbar utveckling framskrider över budgetperioder och valperioder; utnyttjar dessa indikatorer bland annat i redogörelsen om Agenda 2030 och i budgeteringen av hållbar utveckling i samband med planerna för de offentliga finanserna och budgetarna; vid sidan av kvantitativa indikatorer behövs det också en kvalitativ analys av framstegen och hindren för den,

5. utvecklar också utvärderingen som en del av det kunskapsbaserade beslutsfattandet och allokerar resurser till detta; utvärderingen ska göras både på förhand och i efterhand och resultaten av utvärderingen ska beaktas på ett genuint sätt i lagberedningen; det behövs i synnerhet bedömning av hållbar utveckling, bedömning av konsekvenserna för barn, bedömning av konsekvenserna för företag, bedömning av teknikens samhälleliga konsekvenser och bedömning av teknikens hälsoeffekter samt information om kostnaderna och de ekonomiska konsekvenserna av åtgärderna för att främja hållbar utveckling och koldioxidneutralitet, kostnaderna för alternativa handlingsvägar och det pris som vi måste betala om vi inte gör någonting alls,

6. höjer satsningarna på forskning och utveckling till fyra procent av bnp; genom en rätt dimensionerad och riktad offentlig hävstång för hållbar tillväxt i tillräckligt stor skala kan även privata investeringar påskyndas och ökas,

7. sörjer för lärarnas kompetens i hållbarhetsomställningen och den ekosociala bildningen; uppdaterar prognostiseringen av utbildningsbehoven inom olika sektorer och utbildningssystemens funktion med tanke på de kompetens- och arbetskraftsbehov som förändringarna i hållbarheten förutsätter; inriktar kontinuerlig inlärning och omskolning med tanke på en rättvis omställning särskilt till de branscher och regioner som påverkas mest av hållbarhetsomställningen; tryggar resurserna för det fria bildningsarbetet och ökar den grundläggande konstundervisningen på alla undervisningsstadier; inför mer framtidsfostran i

undervisningen och elevhandledningen, ända från utbildning av lärare och handledare samt fortbildning,
8. främjar konstens roll för att lösa komplicerade problem tillsammans med aktörer inom vetenskap, ekonomi och offentlig förvaltning genom att utarbeta en färdplan för kreativitet,
9. främjar den systemiska hållbarhetsomställningen i ekonomin genom att långsiktigt utveckla centrala omställningar, såsom reglering och incitament som stöder hållbar energi och cirkulär ekonomi,
10. stöder regionalt samarbete mellan till exempel företag, organisationer och föreningar samt läroanstalter (från småbarnspedagogik till universitet och högskolor) så att det främjar de starka sidorna i regionerna; utvecklar planerings-, utvecklings-, forsknings- och affärskompetens på systemnivå kring hållbar tillväxt samt talangkluster med nya samarbetsformer; möjliggör försök med anknytning till hållbar tillväxt samt demonstrations- och pilotanläggningar och använder hävstång vid stora investeringar i hållbar tillväxt,
11. utarbetar ett innovativt och djärvt program för positivt handavtryck som utgår från nationellt kunnande och betonar den internationella genomslagskraften i samarbete med näringslivet för att utveckla hållbara tekniker och lösningar samt bättre lagstiftning på ett sektorsövergripande sätt och för att främja en hållbar och sysselsättande tillväxt,
12. bedömer hur konkurrensen mellan stormakterna påverkar den hållbara utvecklingen,
13. främjar acceptabilitet, rättvisa och jämlikhet i samband med hållbarhetsomställningen samt medborgarnas psykiska resiliens genom att göra det möjligt för intressentgrupper och medborgare att delta i planeringen, genomförandet och utvärderingen av lösningar; säkerställer att också de tysta i samhället, såsom barn, unga, invandrare, personer med funktionsnedsättning och äldre, involveras som aktiva aktörer i hållbarhetsomställningen,
14. använder hoppingivande språkbruk i redogörelsen om Agenda 2030 och andra motsvarande program som styr politiken för hållbar utveckling och i synnerhet de arbetsformer som engagerar medborgarna och intressentgrupperna i beslutsprocesserna; som underlag för beslutsfattandet behövs öppna data och värdediskussioner om både möjligheterna och hoten i samband med hållbarhetsomställningen, men positiva exempel från världen och hemlandet nära människors egen vardag är den bästa inspirationen till den förändring som behövs; en hållbar framtid bör ha ett mänskligt ansikte.

Framtidsutskottet lämnar sina uttalanden i riksdagens betänkande om Agenda 2030 (SRR 3/2020 rd — RSk 37/2021 rd) i kraft. Uttalandena styr genomförandet och effekterna av de nationella åtgärderna i åtgärdsprogrammet Agenda 2030 och beredningen av nästa redogörelse om Agenda 2030.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Framtidsutskottet föreslår

att revisionsutskottet beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande FrUU 4/2024 rd

Helsingfors 19.6.2024

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Aino-Kaisa Pekonen vänst
vice ordförande Timo Harakka sd
medlem Eeva-Johanna Eloranta sd
medlem Kaisa Garedew saf
medlem Lotta Hamari sd
medlem Harry Harkimo liik
medlem Ville Kaunisto saml
medlem Pauli Kiuru saml
medlem Sheikki Laakso saf
medlem Mats Löfström sv
medlem Niina Malm sd
medlem Krista Mikkonen gröna
medlem Olga Oinas-Panuma cent
medlem Sinuhe Wallinheimo saml.

Sekreterare var

utskottsråd Olli Hietanen
utskottets ständiga rådgivare Maria Höyssä.